

Andrew Finlay Walls (1928-2021)

Nekrolog

Tomas Sundnes Drønen

Professor i globale studier og religion VID vitenskapelige høyskole

Andrew Finlay Walls (1928–2021) gikk bort 12. august etter et kortere tids sykeleie ved sykehuset i Aberdeen. Walls var æresdoktor i World Christianity ved universitetet i Aberdeen, universitetet i Edinburgh og Liverpool Hope universitetet, og var mest kjent som en banebrytende misjonshistoriker som hadde hovedfokus på hvordan mottakerne av kristen misjon tilegnet seg og tolket kristendommen. Walls var på mange måter arkitekten bak det fagfeltet vi i dag kaller World Christianity, eller global kristendom på norsk.

Andrew Walls startet sin akademiske reise ved University of Oxford, før han dro til Sierra Leone i 1957 for å undervise ved Fourah Bay College. Oppholdet i Sierra Leone vakte hans interesse for de voksende kirkene i Afrika og deres historie, og dette arbeidet brakte Walls til det nye universitetet i Nsukka i Nigeria hvor han arbeidet fra 1962 til 1966.

Som stipendiat ved University of Aberdeen fra 1966 ble Walls raskt en forsker med internasjonal anerkjennelse og han var ansatt ved universitetet helt frem til 1986. Her etablerte han *Center for the Study of Christianity in the Non-Western World* (nå kjent som *Center for the Study of World Christianity*), og veiledet mange master- og ph.d.-studenter som senere ble ledere i både kirkelige sammenhenger og innen akademia. Senteret var primært etablert som en bibliotek- og arkivressurs som dokumenterte misjonshistorien og veksten av ikke-vestlig kristendom, men ble etter hvert et aktivt studiesenter med globale ringvirkninger.

I 1986 flyttet Andrew Walls til universitetet i Edinburgh og senteret han hadde startet i Aberdeen fulgte etter i 1987. *Center for the Study of World Christianity* fortsatte å utvide sine arkiv- og biblioteksressurser, og i mange år var det Andrews kone, Doreen, som sammen med Margaret Acton tok seg av den daglige driften av arkivet og biblioteket. Da Andrew formelt ble pensjonert fra sin stilling i Edinburgh i 1996 var

nesten en tredjedel av doktorgradsstudentene ved New College tilknyttet senteret, og i 2018 ble også senterets arkiver integrert i universitetets senter for forskningssamlinger.

Sammen med sin tidligere Aberdeen-kollega, Lamin Sanneh, etablerte Andrew Walls Yale-Edinburgh-konferansen i 1992, og en av hans siste akademiske oppgaver var å dele sine avsluttende refleksjoner på Yale-Edinburgh-møtet digitalt i juni 2021. Selv om Walls formelt ble pensjonist i 1996 fortsatte han sin aktive karriere som forsker og lærer, blant annet ved Africa International University i Kenya og Akrofi-Christaller Institute of Theology i Ghana. I 2008 ble Walls formelt tilknyttet Liverpool Hope University hvor han var med på å etablere Andrew F. Walls Centre for the Study of African and Asian Christianity. Da jeg for siste gang møtte Andrew i Liverpool i 2015 hadde den 87 år gamle mannen ikke tid til en lang prat, for han måtte rekke et fly til Ghana. Denne energien og dette akademiske engasjementet førte til at Andrew Walls ble utnevnt til æresdoktor ved tre forskjellige universiteter, Aberdeen (1993), Liverpool Hope (2012), og Edinburgh (2018), et vitnesbyrd om Walls' enorme innflytelse innen fagfeltet World Christianity.

For de av oss som har involvert seg i studier av kristendommens fremvekst som en global størrelse i det 20e århundret er det vanskelig å overvurdere betydningen av Andrew Walls' virke som underviser, forsker og skribent. Arven etter Andrew Walls lever i dag videre gjennom alt han produserte av artikler og bøker i biblioteker og bokhyller verden over, men den lever også videre gjennom alle menneskene han møtte som studenter og kolleger.

I de mangfoldige hyllestene til Walls som er publisert på nett etter at han gikk bort er det mange som trekker frem hans personlighet som en av grunnene til hans brede og dype innflytelse på den faglige debatten omkring fremveksten av global kristendom som et eget forskningsfelt. Andrew var en mild mann som la merke til menneskene han møtte, og som lyttet mer enn han snakket. Den første gangen jeg møtte ham som fersk ph.d-student ble jeg tildelt Andrew som opponent under en NIME-samling i Danmark. Det var med høy puls jeg presenterte mine foreløpige funn for den, allerede da, sagnomsuste nestoren innen faget misjonshistorie. Og stor var min overraskelse over de vennlige og undrende tilbakemeldingene jeg fikk fra en veileder som ga inntrykk av at han hadde lært noe nytt fra en kontekst han inntil nå ikke hadde studert selv. Denne evnen til å lytte, til å lære, og til å gi mennesker han møtte anerkjennelse er det flere enn meg som sitter igjen med som noe av det mest genuine med Andrew Walls som kollega og lærer. Afe Adogame beskriver Walls' menneskelige egenskaper på følgende måte:

Walls embodies genuine, ground-breaking scholarship, just as his generosity of spirit, time, intellectual energy, theatrical gifts, appreciation for literary works, and his sense of humor is robustly contagious. He touched numerous lives and I am a living testimony.

Likevel er det som forfatter og fagperson Andrew Walls har satt dypest fotavtrykk innenfor og utenfor academia, og her vil jeg trekke frem to publikasjoner som summerer opp Walls bidrag til fagfeltet World Christianity. Boken «The Missionary Movement in Christian History – Studies in the Transmission of Faith» var da den kom i 1996 et forfriskende bidrag til forståelsen av den utviklingen som fagfeltet misjonshistorie og kontekstuell teologi hadde gjennomlevd i etterkrigstiden. Her samlet Walls artikler og kapitler han hadde produsert over en tjuetårsperiode til en presentasjon av *transmission*-perspektivet innenfor misjonshistorien som en nytolkning av det tradisjonelle kontekstualiseringsperspektivet som hadde rådet grunnen i mye av missiologi- og misjonshistorieforskningen på 1970 og 1980 tallet. Åpningskapittelet *The Gospel as Prisoner and Liberator of Culture* er et godt bilde på Walls som en forsker som behersker essayets format til fulle. Gjennom brillene til en gjesteforsker fra verdensrommet beskriver han mangfoldige kristne praksiser i forskjellige tidsepoker, fra de første kristne jøder i tempelet, via kirkemøtet i Nikea, videre til de første misjonskonferansene i London på 1840-tallet for så å ende opp i en nigeriansk pentekostal kirke i Lagos på 1980-tallet. Spørsmålet *Is there a 'historic Christian faith'?* går som en rød tråd gjennom kapittelet og tematiserer det komplekse forholdet mellom form og innhold som har preget kristendommen opp gjennom hele historien. Ved å snu lyskasteren fra et klassisk vestlig perspektiv til en tilnærming til kristendommen som en bevegelse med mange sentrum og mange fortellinger bygger Walls en grunnmur for fagfeltet World Christianity.

Disse perspektivene følger Walls opp i boka «The Cross-Cultural Process in Christian History» fra 2002 som også er en samling artikler som belyser den teologiske utviklingen Walls observerer, og som han selv er en sentral aktør innenfor. Åpningskapittelet *A History of the Expansion of Christianity Reconsidered* slår an tonen til et prosjekt som i det senere kapittelet *From Christendom to World Christianity* beskriver bevegelsen fra at kirkene i Afrika og Asia var mottakere av et vestlig budskap til å bli likeverdige partnere og aktører i utviklingen og ekspansjonen av en ny og global form for kristendom.

Ved Andrew Walls' bortgang er en epoke innen moderne teologihistorie over. *Christianity Today* viser gjennom sin artikkel «Remembering 'Prof' Andrew Walls, Founder of the Study of World Christianity» hvor dype spor Walls' virke har satt blant akademikere og kirkeledere verden over. Jeg lar Afe Adogame, en av Walls mange venner gjennom et langt liv i skytteltrafikk mellom det globale sør og det globale nord, avslutte vår hyllest til en intellektuell gigant.

Innumerable Christians of many traditions and all continents have much cause to be grateful to God for Walls. If you are looking for a model of a committed life, of scholarship in service of the church, then Walls is “an exemplar for roads we have yet to travel or paths to tread.” Unequivocally, Andrew Walls earns the esteemed status of Ancestor because he lived a good life, died a good death, and will be accorded a well-deserved, befitting transition into the other life. Sleep well Andrew!

Kilder

Christianity Today, 17. august 2021. «Remembering ‘Prof’ Andrew Walls, Founder of the Study of World Christianity”. <https://www.christianitytoday.com/news/2021/august/andrew-walls-world-christianity-edinburgh-yale-tributes.html>

The University of Edinburgh, Centre for the Study of World Christianity. “Professor Andrew Finlay Walls: A Tribute” <http://www.cswc.div.ed.ac.uk/2021/08/professor-andrew-finlay-walls-a-tribute/>

Walls, Andrew (1996). *The Missionary Movement in Christian History. Studies in the Transmission of Faith*. Maryknoll, NY: Orbis Books.

Walls, Andrew (2002). *The Cross-Cultural Process in Christian History*. Maryknoll, NY: Orbis Books.

Wikipedia: https://en.wikipedia.org/wiki/Andrew_Walls